

I Sigtuna minns man ännu 1912

Varje år första helgen i september sedan 1971 fylls Sigtuna av en atmosfär likt 1912 års marknad. Med evenemanget Sigtuna Möte återupplivas det året då det sista Lantbruksmötet hölls i staden. Bland knallar, mat, musik, tidsenligt hantverk och många klädda enligt den tidens mode fylls Sigtuna av en tidsdoft från 1900-talets första decennier.

Då, när det begav sig, erbjöds aktiviteter som exempelvis tävling i mjölkning och stickande och virkande gummor (och gubbar) som tävlade mot varandra i hantverket. Djur av alla slag ställdes ut och bedömdes.

Idag är dräkttävling, loppis och roliga lekar en del av programmet. Vid "Bondens marknad" kan man klappa djur och vill man prova på traditionsenligt hantverk är ett helt kvarter upplåtet för det. Sigtuna Möte är två dagars marknad anno 1912 med personligheter, aktiviteter och klädsel som speglar 1900-talets första decennier. Staden är fylld med den tidens hantverk blandat med däremellan till dags dato förekommande föremål.

Många spår av gamla tider

I Sigtuna ryms minnen från alla tider med sina kyrkor, ruiner, slott och torparbyar. Men så är också Sigtuna Sveriges första stad – platsen för Sveriges födelse. År 970 grundades staden av Erik Segersäll. Det var här det nya Sverige bildades och Erik utropade sig till kung. Längs med Erik Segersälls huvudgata, Stora gatan, ligger idag pittoreska trähus med butiker, restauranger och kaféer. Året runt kommer besökare från när och fjärran och promenerar i hans fotspår, på Sveriges första gågata. Staden är ungefär lika stor nu som då, vilket gör den unik i Sverige. Idag har Sigtuna givit namn till hela kommunen som också omfattar Arlanda, Märsta och Rosersberg.

På årets Sigtuna Möte visade lokala kultur- och idrottsföreningar upp sina verksamheter och bjöd på olika prova-på-aktiviteter. På matmarknaden kunde man njuta av underhållning, mat och dryck. I år besökte Carl Jan Granqvist Sigtuna Möte där han signerade boken "Det svenska måltidsundret". Matexperterna Carl Jan, sigtunabon Hans Wallenstein och Karsten Thurffjell som tillsam-

Dräkttävlingen på Rådhusorget. Sigtuna Möte är ett evenemang som hålls årligen i staden. Då högtidlighåller man det sista Lantbruksmötet som hölls här år 1912.

mans skrivit boken berättade hur boken kommit till och om innehållet.

Trefliga dagar på Sigtuna Möte

Stora gatan och gränderna var fyllda med sådant som får sinnen att minnas barn- och ungdomen, allt beroende på ens egna födelseår och tidiga upplevelser. Allt detta medan en svag, ljummen sensommarbris tog med sig dofterna från ässjornas glödande kol, brända mandlar och mat från de olika serveringarna, genom staden.

Människor träffas och pratar om Sigtuna förr och nu, hur utvecklingen föränd-

rat mycket men att den genuina stadskärnan har bevarats. På två ställen var ässjorna igång och smederna visade sitt hantverk. Viktor Persson stod på Långgatan med sin ässja och smidde, helt ovetande om att huset han stod utanför var konstsmiden Bengt Bergströms bostad och smedja på 1960-talet.

Mycket nostalgi och många människor i olika åldrar besökte Sigtuna de här två dagarna i september när tiden stannat ett tag och dörren till minnenas arkiv öppnats på glänt.

**Text och foto:
Tommy Hildorsson**

Han blåser liv i ett anrikt hantverk

Nyligen var Max Persson till en trädgård i Norrtälje och hämtade ett nedsågat grovt plommonträd. Man kan undra vad han ska ha det till. Bygga säckpipor såklart! Max för nämligen en månghundraårig tradition av instrumentbyggande vidare.

Max Persson identifierar sig själv som smed, något som också förstärks av förklädet och huset han arbetar i. Det första man möts av innanför dörren till hans teglade smedja från slutet av 1800-talet är järn, tänger, hammare, tunga städ och en sotig ässja. Här arbetar han bland annat med eget konstsmide och kurser i knivsmide.

– Numera blir det bara halvtid i smedjan, säger han och fortsätter in i nästa rum.

Här möter andra dofter av linolja, torkande trä och skinn. Det är här hans säckpipor blir till i stadigt ökande antal.

Max Persson är en av 3-4 professionella byggare av säckpipor i landet.

– Jag har byggt, experimenterat och utvecklat mina säckpipor sedan 1999, berättar Max Persson, som blev hantverkare redan vid 16 års ålder. Jag var skoltrött och fick börja som lärarassistent på min skola, Martinskolan, som är en Waldorfskola med ett praktiskt och undersökande arbetssätt.

Kontakten med säckpipan uppstod genom en kompis som praktiserade en kort period hos en säckpipebyggare och som skulle bygga en säckpipa. Det var här intresset tog fart.

– Tills idag har jag tillverkat ett sextio-tal säckpipor. En del av dem har sålts utomlands och fyra har gått till våra riksspelmän här hemma, säger han inte utan viss stolthet.

Renässans

De flesta av oss förknippar nog säckpipan med Skottland och The Royal Edinburgh Military Tattoo. Ursprungligen

Svensk säckpipa stämd i A/E i masurbjörk med ringar av imiterat elfben.

kommer den dock från ett helt annat håll, Mellanöstern, och det tog lång tid innan den kom till Storbritannien och Norden.

– Hos oss har den funnits sedan medeltiden och efter att nästan ha dött ut här i början av 1900-talet har den fått en riktig renässans, säger Max Persson. Idag finns omkring 2000 personer i Sverige som spelar säckpipa och intresset bara ökar år för år.

Den svenska typen av säckpipa som Max bygger är betydligt mindre än den skotska och har dessutom en mjukare och rundare ton. Trots instrumentens fina kvaliteter upptäckte han tidigt vissa brister när han spelade på dem.

– Jag uppfinnar hela tiden och hittar nya lösningar på problem, förklarar han. Det gäller att inte fastna utan att tänka nytt och vara orädd.

Ett sådant exempel är det membran eller rörblad, det utskurna vassrör, som sitter i pipan och ger den dess ton på samma sätt som i en klarinett eller saxofon. Det här har en förmåga att stämma om sig hela tiden och måste justeras, vilket skapar stress under de längre spelningar som Max Persson gör.

– Nu har jag hittat en lösning där jag gjort en konstruktion av plast och kolfiber som ger nästan exakt samma ton, men som inte påverkas lika mycket av fukten och temperaturen som ökar i pipan när man spelar, säger han.

Närproducerat

Det trä som Max Persson tar tillvara idag till sina säckpipor kan användas först efter ett par års torkning så det gäller att ha lång framförhållning i tillverkningen. Att allt ska vara närproducerat är också självklart för honom.

– Mina säckpipor görs av naturgarvat svenskt kalvskinn och skulle kunna gö-

Detalj av bordunstock till svensk säckpipa i masurbjörk. Intarsian med kundens initialer, årtal och linneblomster är gjord i silvertråd. Foto Max Persson

ras av grannens fruktträd. Jag vill kunna stå för min produkt ur alla aspekter, säger han.

Ryktet om – och erfarenheterna av – Max Perssons säckpipor har spridit sig och idag rullar beställningarna in från när och fjärran.

– Här får jag verkligen utlopp för alla mina kunskaper som smed, uppfinnare, finsnickare, konstnär och musiker. Att bygga en säckpipa kan ta upp till en månad och varje instrument är en utmaning som tänjer kunnandet till en ny nivå, konstaterar Max Persson.

På frågan om att hålla kurser i säckpipsbygge, som inom smidet, svarar han avvaktande att det skulle vara för komplicerat och tidskrävande. Däremot hoppas han på så mycket beställningar att han så småningom kan gå upp på heltid som instrumentbyggare.

– Jag bygger också borderpipes – den engelska säckpipan – och har nu långtgående planer på att även börja bygga irländska säckpipor, Uilleann pipes, som anses vara de mest avancerade. Det blir det verkliga mästarprovet.

**Text och foto:
Olle Anderstam**